

Makale Künyesi (Araştırma): Serrican Kabalcı, E. (2023). Peride Celal'in tefrika romanı: "Ölen ve Dirilen Adam". *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 692-712.

<https://doi.org/10.32321/cutad.1352875>

PERİDE CELAL'İN TEFRIKA ROMANI: "ÖLEN VE DİRİLEN ADAM"

Ece SERRİCAN KABALCI¹

ÖZET

Cumhuriyet döneminin üretken yazarlarından biri olan Peride Celal, öykü ve roman türünde birçok eser vermiştir. Öyküleri süreli yayınlarda yer bulmuş, romanları tefrika edildikten sonra kitap hâlinde basılmıştır. Aşk ve macerayı merkeze alan "pembe roman" yazarı olarak tanınan Peride Celal, eserlerinin gördüğü ilgi nedeniyle tiraj yükselten bir yazar olarak anılmış; *Cumhuriyet*, *Son Posta*, *Milliyet* ve *Tan* gibi dönemin önemli gazetelerinde eserleri yayımlanmıştır. Peride Celal, yazarlığının ilk döneminde (1935-1950) yazdığı eserlerini benimsememiş, geçim kaygısıyla kaleme aldığı bu eserlerinin adını anmaktan kaçınmıştır. 1945'te yayımlanan *Üç Kadının Romanı* ile kendisini yazarlığa hazır hissettiğini belirten Peride Celal, edebî bir değer taşıdığına inandığı *Gecenin Ucundaki Işık* (1963), *Evli Bir Kadının Günlüğünden* (1971), *Üç Yirmidört Saat* (1977), *Kurtlar* (1990) ve *Deli Aşk* (2002) adlı romanlarını olgunluk dönemi eserleri olarak kabul etmiştir. Yazarın bu tutumu eleştirilenleri ve yayımcıları da etkilemiş, ilk dönem yazdığı eserlerin tefrika hâlinde kalmasına neden olmuştur. 3 Ekim 1938-17 Aralık 1938 tarihleri arasında "Peride Celal" imzasıyla *Bugün* gazetesinde 68 sayı olarak tefrika edilen *Ölen ve Dirilen Adam*, yazarın göz ardı edilen eserlerinden biridir.

Peride Celal'in yazarlık hayatının ilk eserlerinden olan *Ölen ve Dirilen Adam*, Nazan'ın bir tesadüf eseri Orhan ile tanışmasını, onunla olan arkadaşılığının aşka dönüşmesini, bu aşk dile getirilemeden yaşanan talihsiz bir olay sonucu Orhan'ın ikiz kardeşi olan Turhan ile evlenmek zorunda kalışını anlatır. Aşkın maddi ve manevi doğasının ikiz kardeşler üzerinden sorgulandığı romanda; Peride Celal'in, eserlerinde önemle üzerinde durduğu konulardan biri olan kadının tinsel dünyası, Nazan üzerinden irdelenir. Peride Celal'in gerçek ve düş arasında dolaşan üslubunu ve sanat anlayışını yansıtan bu eser, gazete tefrikası olarak kalmış ve günümüz okuyucusuna ulaşamamıştır. Bu çalışmada, Peride Celal'in tefrika hâlinde kalmış olan *Ölen ve Dirilen Adam* adlı eseri olay örgüsü, kişi kadrosu, zaman ve mekân unsurları yönünden incelenmiş, eserde önemli bir yer tutan aşk temasına değinilmiştir. Eserin tanıtımını amaçlayan bu inceleme ile Peride Celal'in külliyatında yer alan bir eser görünür kılınmıştır.

Anahtar kelimeler: Peride Celal, *Ölen ve Dirilen Adam*, tefrika roman, *bugün* gazetesi.

¹ Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Dr. Öğr. Üyesi. eceserrican@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3050-1717>.

GİRİŞ

1916 İstanbul doğumlu olan Peride Celal'in ilk öyküsü "Ak Kız", 1935 yılında *Yedigün* dergisinde yayımlanmıştır. Annesinin teşvikiyle yayıncıya götürdüğü bu hikâyesi, üç defa değişiklik yapıldıktan sonra basılmıştır. Teyzesinin eşi olan gazete sahibi Ali Naci Karacan, bu hikâyeyi gördükten sonra Peride Celal'i gazetesine almaya karar vermiştir. Bu süreci Peride Celal, 4 Haziran 1938 tarihinde İbrahim Hoyi ile gerçekleştirdiği ve *Kurun*'un edebî ilavesinde yayınlanan röportajında şu şekilde anlatmıştır:

"Eniştemin muvafakatiyle kendi gazetesine yazmaya başladım. Birikmiş hikâyeleri orada harcadım. Yalnız eniştem, herhangi bir yanlış tefsire meydan vermemek için beni Peyami Safa'ya gönderdi ve o aydınlatıcı, uyandırıcı fikirlerle, bilmediğim birçok şeyleri bana öğretti; hikâyecilik tekniğinde kullanacağım malzemeleri gösterdi. Bu hususta kendisine çok minnet ve şükran borçluyum" (akt. Soydan, 1 Haziran 2021).

Üretken bir yazar olan Peride Celal, yazı faaliyetlerini devam ettirdiği 1935-2002 tarihleri arasında on yedisi kitaplaşan yirmi beş roman ve beş öykü kitabı yazmıştır. *Üç Yirmidört Saat* adlı romanı Simavi Edebiyat Ödülü'nü, *Kurtlar* ise Orhan Kemal Roman ödülünü almış; 1996 yılında Peride Celal TÜYAP tarafından "Onur Yazarı" seçilmiştir (Soydan, 19 Aralık 2019).

Yazarlığının ilk on beş yılında (1935-1950), "pembe romanlar" olarak anılan aşk ve macera romanları yazan Peride Celal; P. Gencay, Peride Celal ve Peride Celal Bayburtlu imzalarını kullanır. Bu dönemde günlük gazetelerde yayımlanan öyküleri ve roman tefrikaları, yazarın maddi kaygılarla yazdığı eserlerdir. Kendisiyle yapılan bir röportajda (Onur, 1970), 1944 öncesinde yazdığı eserlerini geçinmek için çalاکalem yazdığını anlatır. Hatta bu dönem yazdığı romanların bazılarında utandığını, imzasının bu eserlerde olmasından rahatsızlık duyduğunu söyler. Kendine karşı güven kazandığı ve benimsediği romanlarını ise, 1949'dan sonra yazdığını, bunu da okurların bilmesini istediğini vurgular. Eğitimini yarım bıraktığı için eksiklik duyduğunu ve bu eksikliği çok çalışarak giderdiğini anlattıktan sonra 1954'te *Üç Kadının Romanı* ile birlikte kendisini yazarlığa hazır ve yetenekli bulduğunu itiraf eder.

Peride Celal'in ilk dönem eserlerinin popüler romanın içinde yer alan pembe roman olarak değerlendirildiği görülür. Popüler roman; dilindeki sadelik, kolay okunurluk nedeniyle çok çabuk tüketilebilen, geniş kitleleri günlük hayatın uzağına çekebilen, çoğunlukla kalıcı olmayan, aşkın ve maceraların işlendiği bir roman türü olarak kabul edilir. "Düşük edebiyat, çer-çöp edebiyatı, cıvık kurgu, ticari saçmalık, aşk ve karasevda romanı, kaldırım romanı, sözde roman, adi roman, ucuz piyasa romanı" olarak tanımlanan popüler edebiyatın hedefi; çok satmak, edebiyatı üretime dönüştürmek, maddi kazanımlar uğruna yazarı daha çok üretmek zorunda bırakmaktır. Popüler edebiyat ürünlerinin tirajı yüksektir, ancak eserlerin çoğu tefrikada kalır ve basmakalıp bir görünüm arz eder (Çetindaş, 2019, s. 36). Popüler romanlar içinde kadının duygusal tatminini, mutluluğunu, psikolojisini ve histerisini ön plana alan pembe romanlardır. Bu romanlardaki kadınlar fedakâr, kaderine razı ve ılımlı tipler değildir. Aksine kendi bedeninin ve benliğinin farkında olan, mutluluğu arayan güçlü kişilerdir. Peride Celal'in 1935-1950 yılları arasında ekonomik kaygılarla ve tiraj beklentisiyle yazdığı eserler pembe romanlardır. Bu

tarihlerde yayımlanan *Sönen Alev* (1938), *Yaz Yağmuru* (1940), *Ana Kız* (1941), *Kızıl Vazo* (1941), *Ben Vurmadım* (1942), *Atmaca* (1944), *Aşkın Doğuşu* (1944), *Yıldıztepe* (1945) ve *Dar Yol* (1949) isimli romanları bu kategoride yer alır (Çetindaş, 2019, s. 38). Peride Celal, ilk dönem eserlerini benimsemez hatta olan bu dönemki eserlerine "lanet ettiği" (akt. Tamer, 2011) bile olur. 1990 yılında kendisiyle yapılan bir röportajda, yazarlığının ilk döneminde kaleme aldığı popüler romanlarının sanatsal romanla arasında engel oluşturduğunu şu sözlerle ifade eder:

"Popüler yazarlık benim için hep handikap oldu... Bir yazar için, bir romancı için, onun yazarlığına dokunan ve onun yolunu kesen bir şey popüler romanlar... Durmadan popüler romancı... Pembe romancı diyorlar mesela... Bütün bunlar romancılığımla etkilemiştir" (akt. Soydan, 7 Eylül 2021).

Ancak Selim İleri'nin yerinde tespitiyle Peride Celal'in bu dönem romanlarını kabul etmemesi, hiçbirinin yazınsal değer taşımadığını belirtmesi, sadece "ekmek parasını çıkarmak uğruna" yazılmış gençlik verimleri olarak görmesi yanlıştır. Çünkü dikkatli bir göz, bu sürükleyici eserlerin okuyucuyu eğittiğini, bir yandan da önemli bir romancıyı hazırladığını görecektir (1996, s. 141). Doğan Hızlan'a (1989) göre de Peride Celal'in tefrika roman döneminde süreli yayınların "tiraj lokomotif" olarak anılması, onun başarısının bir göstergesidir. Ayrıca o, roman ile gerçek arasındaki çizgide hep kaliteye doğru ilerleyen bir romancı olarak anılmıştır.

Peride Celal'in bu dönemdeki eserleri *Cumhuriyet*, *Son Posta*, *Milliyet*, *Tan* gibi dönemin önemli gazetelerinde yayımlanır. Peride Celal'in, kitap olarak basılmadan önce süreli yayınlarda tefrika edilen eserlerinin rağbet gördüğünü ve kendisini geniş bir okuyucu kitlesine tanıttığını söylemek mümkündür. Peride Celal kendisiyle yapılan bir röportajda, geniş kitlelerce okunmasının nedenlerine de değinir:

"Başlangıçta beni çok okumalarının nedeni, olayları sonuna kadar, bir dedektif gibi, soluk soluğa götürebilmemdi sanıyorum. Soluk soluğa, ne olacak merakıyla... Sonra o gençliğin verdiği aşk hikâyeleri, kolay buluşlar... Gerçekten tamamen uzak. Sonradan, sanıyorum oldukça gerçekçi bir romancı oldum. Benim kişilerimin çoğu gerçek hayattan alınmadır. Ama ben onları değiştiriyorum tabii" (Kabacalı, 1996, s. 63).

Bu dönem romancılığı içerisinde yayımlanan ilk romanı olan *Sönen Alev* (1938), romantik bir genç kız olan Sezâ'nın, platonik aşkı Sırrı Nihat'a kavuşamayınca yaşadıklarını anlatır. Sezâ, başka biriyle nişanlanmış ancak mutlu olamayacağını anlayınca Sırrı Nihat'a olan aşkını tekrar dile getirmiştir. Sırrı Nihat, Sezâ hakkındaki dedikoduların önüne geçmek için onunla evlenmiş, ancak bu evlilik iki taraf için de mutsuzlukla sonuçlanmıştır (Çetindaş, 2019, s. 40). Genel olarak değerlendirildiğinde, Peride Celal'in 1935-1950 yılları arasında kaleme aldığı romanlarda salon eğlencelerine düşkün, Avrupa ülkelerine seyahat eden üst-orta sınıf insanlar dikkati çeker. Entri ve macera dolu ilk dönem romanlarında arzu ve tutkuların esiri olan kadınlar ve erkekler yer alır. Erkek kahramanlar genellikle zengin, başarılı ve çapkındır; kadınlar ise, dişilikleriyle ön plandadır. Aşk için mücadele etmeyen, ideal aşk fikrinden uzak kahramanlar genellikle rastlantısal bir birliktelik içindedir (Çetindaş, 2019, s. 39-40).

Yazı faaliyetlerine devam ederken İstanbul Elektrik Şirketi'nin Neşriyat bölümünde sekreter olarak çalışan Peride Celal, 1944-1947 yılları arasında İsviçre'de Bern Basın

Ataşeliği'nde sekreter olarak görev alır. Burada, kalemini olgunlaştırma yolunda Yakup Kadri'nin ilgisini ve dostluğunu görür. Sahip olduğu gerçek sanat tutkusu, gerçekte düş arasında gidip gelen bir üslubu doğurur (Günyol, 1996, s. 75). İsviçre, Peride Celal'e Avrupa sanatının ve kültürünün kapılarını açar. Bu yeni döneminde ciddi yapıtlara yönelir, sanat değeri yüksek romanlar yazar (Karaören, 1996, s. 79). *Üç Kadının Romanı* (1954), *Kırkıncı Oda* (1958), *Gecenin Ucundaki Işık* (1963), *Güz Şarkısı* (1966), *Evli Bir Kadının Günlüğünden* (1971), *Üç Yirmidört Saat* (1977), *Kurtlar* (1990), *Deli Aşk* (2002) adlı romanları ve *Jaguar* (1978), *Bir Hanımefendinin Ölümü* (1981), *Pay Kavgası* (1985), *Mektup* (1995), *Melahat Hanımın Düzenli Yaşamı* (1999) başlıklı öykü kitapları bu ikinci döneminin eserleridir. Peride Celal'in kitap olarak basılmış eserlerinin dışında tefrika olarak yayımlanmış birçok öyküsü ve romanı da vardır. Yazarın tefrika hâlinde kalmış, basılmamış romanları *Beyaz Ölüm*², *Karanlık Oda*, *Rüyalar Evi*³, *Dişi* ve *Sahildeki Ceset*⁴ tir.

Bugün gazetesinde 3 Ekim 1938-17 Aralık 1938 tarihleri arasında 68 sayı olarak tefrika edilen *Ölen ve Dirilen Adam*, Peride Celal'in yazarlık faaliyetinin ilk döneminde yer alan eserlerindedir. "Peride Celal" imzasıyla çıkan eser, gülen ve ağlayan yüz maskelerini anımsatan resimli bir başlıkla tefrika edilmiştir. Eserin tefrikası sırasında, Cumhuriyet'in ilanının 15. yılı dolayısıyla ve Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatı nedeniyle yayımlanan sayılarda tefrikaya yer verilmemiştir. Gazetenin 29 Ekim 1938 tarihli 27. sayısında, 11 Kasım 1938 tarihli 40. sayısında, 13 Kasım 1938 tarihli 42. sayısında, 17 Kasım 1938 tarihli 46. sayısında ve 27 Kasım 1938 tarihli 54. sayısında tefrika bulunmamaktadır.

Peride Celal bu romanı, unuttuğu ya da unutturmak istediği için daha sonra hiç anmamıştır. Bu çalışmanın amacı, tefrika hâlinde kalmış olan *Ölen ve Dirilen Adam*'ı tanıtmak, Peride Celal'in külliyatına dair yapılacak olan çalışmalarda yer almasını sağlamaktır.

ÖLEN VE DİRİLEN ADAM'DA YAPI VE İÇERİK UNSURLARI

1. İzleksel Kurgu

Anlatı metinlerinin çok katlı yapısı, simgesel bir söylemi zorunlu kılar. Bir edebî eser, kavram ve simge düzlemindeki metaforik anlam yoğunluğu ile bir açılıma kavuşur. Bunu yaparken de iki zıt gücü öne sürer: Ülküdeğerler (tematik güç) ve karşıdeğerler (karşı güç). Anlatıcının yaratıcı "ben"i, ülküdeğerdir. Yazarın benimsemiş olduğu doğrular, özelemler, arzular ve varlık kaygısı burada yer alır. Roman kişinin yaşamına gizlenen evrensel nitelikli değişmezler, dramatik aksiyonu kurgular. Karşıdeğer ise, sanatkârın olumsuzladığı karşı güçlerdir. Çatışmanın yaşanması, dramatik aksiyonun ortaya çıkması için eserde mutlaka bulunması gerekir. Bu iki ana değer, edebî eserde üç farklı görüntü

² Eserle ilgili makale için bkz.: Zorkul, T. (2015). Süreli yayınlarda kalmış bir roman: *Beyaz Ölüm*, *Turkish Studies*, 10(12), 1353-1372.

³ Eserle ilgili makale için bkz.: Ulusoy Tunçel, A. (2023). Peride Celal'in tiyatro dünyasını konu alan romanı: *Rüyalar Evi*, *Folklor/Edebiyat*, 29(113), 139-160.

⁴ Eserle ilgili makale için bkz.: Ulusoy Tunçel, A. (2023). Peride Celal'in kurgusal yenilikleriyle öne çıkan polisiye romanı: "Sahildeki Ceset", *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 7(1), 103-134.

seviyesinde -kişi, kavram, simge- ortaya çıkabilir. Kişi, görüneni eyleyenler dizgesidir; kavram, düşünsel anlamı ifade eder; simge ise sezdirme, anıştırma ve çağrışımdır. Kişiler düzlemi, eylemleriyle anlatının gizini kurmaya ve geliştirmeye çalışır. Bu düzlemde insan, somut (canlı-cansız) varlıklar veya soyut simgeler yer alır. Bu görüntü seviyelerinin evrensel hakikate açılması için kavram ve simge boyutuna yani metaforik anlam yoğunluğuna ihtiyaç vardır. Düşünsel araçları ifade eden kavramlar, ülküdeğer ve karşıdeğerleri temsil eden güçlerin değer anlayışlarıdır. Arka planda yer alan, kendini saklayan, çağrışım veya benzeşme yoluyla ortaya çıkan düzlemi simgeler oluşturur (Korkmaz, 2002, s. 272-274). *Ölen ve Dirilen Adam*, Ramazan Korkmaz tarafından oluşturulan KORA şemasına göre incelendiğinde dramatik aksiyonun şu şekilde sağlandığı görülür:

	Ülküdeğer (Tematik Güç)	Karşıdeğer (Karşı Güç)
Kişi	- Nazan - Orhan	- Turhan
Kavram	- aşk - masumiyet - mertlik - sadakat - iyilik - onur	- tuzak - aldatma - namertlik - ikiyüzlülük - kötülük - ahlaksızlık
Simge	- "Küçüğüm/çocuğum" sözü - boya fırçaları - Japon vazosu - çerçeve fotoğraf	- "Bonjur" sözü - silah - av - içki

2. Olay Örgüsü

Her roman, hikâye ya da hikâyeler anlatır. Hikâye, olayların zaman sırasına göre dizilip anlatılmasıdır. Olay örgüsü ise, gerçek bir öykü oluşturmak için olayların yazar tarafından belirli bir düzene sokulması yani yeni bir şema oluşturma işidir. Bu yönüyle hikâye bir parça iken, olay örgüsü bütündür. Olay örgüsünün kuruluş amacı, okuyucuda güzellik duygusuyla birlikte heyecan ve gerilimi yaratmaktır (Tekin, 2001, s. 76). *Ölen ve Dirilen Adam*, ikiz kardeş olan Orhan ve Turhan ile farklı zamanlarda karşılaşan Nazan'ın yaşadığı talihsizliği anlatan bir olay örgüsüne sahiptir. Aynı zamanda pembe romanların karakteristik özellikleri taşır. Kadın kahramanların ön plana alındığı bu türde, kısa süreli entrikalar; "ihamet, aşk, intihar, cinayet ve aile sırları" gibi temler (Çetindaş, 2019, s. 50) yer alır. Okuyucuyu kendine çeken ve öyküye bağlayan entrika, tematik bir cazibe gücüdür (Korkmaz, 2002, s. 271). *Ölen ve Dirilen Adam* adlı romanda, uzun soluklu entrikalarla birbirine bağlanan düğümler yer almaz. Eserde heyecan ve merak uyandıran

tek düğüm, Nazan'ın Orhan sandığı Turhan ile karşılaşması ve bir şeylerin ters gittiğini sezdiği hâlde onun sevdiği adam olduğunu anlayamamasıdır. Romana "pembe roman" olma özelliği kazandıran noktalar ise; aşk arayışında olan Nazan'ın yaşadıkları, aile içinde görülen psikolojik gelgitler, Doktor Hasan'ın işlediği cinayet ve intihar olayıdır.

Roman, arzularının peşinden giden genç ve güzel kadınlara, zengin ve çapkın erkeklere yer vermesi bakımından yazarın diğer romanlarıyla benzerlik taşır. Peride Celal, kent ve kentli yaşamını olduğu gibi yansıtırken güzelliklerin yanında çirkinlikleri de göstermekten kaçınmaz. Kadını, kadının tinsel dünyasını tüm ayrıntılarıyla işler (Karaören, 1996, s. 79). Bu anlatımı sırasında üst anlatıcı/hâkim anlatıcı konumunu benimser.

Roman yazarı kişileri hakkında bilgi verebilir, onların ağzından konuşabilir, kişilerin kendi kendilerine yaptıkları konuşmaları okuyucuya duyurabilir. Yani elinde düşünceleri gösterme hatta bilinçaltına inme olanağı vardır (Forster, 2016, s. 126). Kişilerin iç dünyasına egemen olma durumu Tanrısal bakış açısidir. Her şeyin üstünde ve her şeye hâkim konumuyla yazar, kurmaca dünyada yer alan kahramanlarının duygu ve düşüncelerini sunma konusunda geniş bir imkâna sahiptir. Roman kişilerinin iç dünyasına ve zihnine girebilir, gizli kalmış duygu ve düşünceleri dışa vurabilir, olayları yönlendirebilir (Tekin, 2001, s. 57-58). Peride Celal, *Ölen ve Dirilen Adam* adlı romanını her şeyi gören, bilen ve sezen bir bakış açısı olan Tanrısal bakış açısıyla yazmıştır. Ayrıca roman içinde özetleme tekniğinden yararlanarak -özellikle Nazan'ın evlendikten sonraki hayatının monotonluğu söz konusu olduğunda- gereksiz ayrıntılardan uzak durmuş, Nazan nezdinde mutsuz bir kadının yaşamının ana hatlarını ön plana çıkarmıştır.

Peride Celal'in, kadının tinsel dünyasında önem verdiği ana unsur aşktır. Bu nedenle, *Ölen ve Dirilen Adam*'da da aşka dair çıkarımlar yapmayı ve bunları roman kişileri aracılığıyla aktarmayı seçmiştir. Eserde büyük bir aşk yaşayan Nazan ve Orhan, tanıştıkları ilk anda aşka dair derin bir sohbe dalmışlardır. Gerçek aşkı bulmanın çok zor olduğunu savunan Orhan, birbirini sevdiğini sanan insanların geçimsizlik, zevklerde aykırılık, erkekte lakaytlık, kadında israf ve saymakla bitmeyen nedenler yüzünden ayrılabildiklerini anlatır. Ruh eşini bulmanın neredeyse imkânsız olduğunu vurgulayarak aşk hakkındaki düşüncelerini şu şekilde belirtir:

"(...) Şunu bil ki her insanın hayatta ruhen ve cismen uyuşabileceği bir eşi vardır. Bütün ömrümüz bu insanı aramakla geçer. Şurası da muhakkak ki yüzden doksan onu bulamayız. Çünkü buna ömrümüz kâfi gelmez. Bazen çok nadir tesadüflerdir ki aradığımızı karşımıza çıkarır, o zaman onu elde etmek için ölünceye kadar mücadele etmemiz hiçbir zaman suç değildir. Bazı insanlar hayallerinde yaşattıkları çizgilendirdikleri şeyi aramakta oldukları eşleri zannederler. Ne kadar yanlış! Onu biz ekseri düşünmeyiz ve kimseye benzetmeyiz. Yalnız bir kere görebilsek çok kısa bir an içinde bile olsa derhâl bir ışık dalgasının hücumu ile kalbimiz aydınlanır ve "İşte buldum!" diye, haykırmamıza bu küçük zaman yetişir" (No. 6, s. 4).

Nazan'ın Orhan'ı ziyaretleri, yakın arkadaşı Müzehher'i rahatsız eder ve onu uyarır. Sevdiği adamla evlenmek isteyen Nazan'ın, samimi bir dost olarak gördüğü bu adamdan uzak durması gerektiğini, yoksa ileriki zamanlarda hiç ayrılamayacağını söyler. Orhan'ın "yaşça büyük, mesleksiz, meteliksiz, toplumdaki uzak" olmasının evlenmelerine engel

teşkil edebileceğini, ailesinin Orhan'ı damat olarak istemeyeceğini Nazan'a anlatır. Ailesini dinlemeyip evlense bile aşk bittikten sonra geçim derdi yüzünden pişman olacağını hatırlatır. Nazan ise, günün birinde birini severse onu hiç kimsenin durduramayacağını söyler ve Müzehher'e şu şekilde cevap verir: "(...) Sen aşkta evvela teferruatı hazırlamak yani iyi bir hayat kurmak, etrafını süslü bir dekorla çevirmek, sonra bunun içine sevdiğin adamı koymak istiyorsun. Hâlbuki ben evvela sevdiğim insanı düşünürüm. Öbür şeyler olmasa bile onun mevcudiyeti maddi manevi bütün ızdıraplarımı unutturabilir." (No. 15, s. 4)

Aşkın mutluluk dolu dünyasından, hayal kırıklığının ve üzüntünün karanlığına düşen Nazan, hayatının en büyük mutsuzluğunu yaşadığı an, Orhan'ın hayatının aşkı olduğunu anlar. Orhan'ın ikiz kardeşi olan Turhan, bir baloda tıpkı Orhan gibi davranarak Nazan'ı kandırır, onu evine davet eder ve verdiği ilaç yüzünden kendinden geçen Nazan ile birlikte olur. Yaşanan bu elim olayı öğrenen Orhan, Nazan'ın namusunu temizlemek ve doğacak olan çocuğu babasız bırakmamak adına çok sevdiği Nazan'ı, ikiz kardeşi Turhan ile evlendirmeye karar verir. Orhan'ın gözünü karartmış tavrı karşısında Nazan şunları düşünür:

"Orhan'ın bakışları dehşet salarak, vücudu büsbütün uzamış, genişlemiş, çok heybetli bir şekilde Turhan'ın karşısında dururken, genç kız onun biraz gerisinde küçülmüş bitmiş zavallı bir mahlûk hâlinde titriyor ve onu her zamankinden müthiş bir şekilde, hayatı sevdiği kadar deli gibi sevdiğini ve bu aşkın ölüme kadar gidebilecek bir kuvvette olduğunu hissediyordu. O dünyada herkesin bir eşi vardır ve bu eşe yüzde doksan kavuşulmaz dememiş miydi? İşte onlar da bu nadir çiftlerdendir. Birbirleri için yaratılmışlardır" (No. 35, s. 4).

Orhan da Nazan'la benzer duygu ve düşünceler içindedir. Turhan ile evlenecek olan Nazan'ı ilelebet kaybedeceğini bilse de kalben onun kendisine bağlı olduğuna inanır. Orhan, Turhan ile olan yüzleşmesinde Nazan'ı ne kadar çok sevdiğini bir kez daha anlar ve kardeşine şunları söyler: "Sen yanında, kocası olduğun hâlde hiçbir zaman ona tamamıyla sahip olamayacaksın. Vücudu burada fakat kalbini alıp götüreceğim. Senin yanında daima beni düşünecek ve senden nefret ederken benim için sevgi ile titreyecek" (No. 37, s. 4).

Nazan, evlendikten sonra Turhan'a gerçek bir eş olamaz. Evliliğinin ilk zamanlarında hamilelik rahatsızlıkları içinde bunalarak geçirdiği günler, kızı Gülen'in doğumu ile aydınlanır. Ancak Nazan'ın mutluluğu hep yarım, çünkü Orhan'ı unutamaz ve onu deli gibi özler. Kızı yanında uyurken bile hayalinde hep Orhan vardır. Düşünceleri yüzünden kızından utanıp suçlu gibi hissetse de kocasını düşünmek içinden gelmez. Çektiği sıkıntıların ağırlığı altında ezilen Nazan, iki sene sonra çok özlediği Orhan'ı ziyarete gider. Mahalledeki tanıdıklarından Orhan'ın mutsuz olduğunu, aksileştiğini, resmi bıraktığını, sadece kitap yazmakla uğraştığını öğrenir. Yıllar sonra gerçekleşen ilk karşılaşmaları ikisini de sarsar. Orhan'ın şiş ve kızarık gözleri, dumanlı bakışları, traşsız yüzü günlerden beri çektiği üzüntüyü ve uykusuzluğu göstermektedir. İkisi de sessiz ve hareketsiz bir şekilde birbirlerine bakarlar. Orhan, iki yıldır Nazan'ı düşünmekten başka bir şey yapmadığını söyleyerek onu sevdiğini itiraf eder. Geçmişte, Nazan'ı bu sefil yaşayışa ortak etmemek için duygularını dile getiremediğini anlatır. Nazan'ın, ailesinin ümit ettiği gibi bir evlilik yapması, mutlu olması için susmuştur. Şimdi de Nazan'dan,

Turhan hayatta oldukça kendisini ziyaret etmemesini rica etmektedir: "O mevcut olduğu müddetçe benim senin için bir ölüden başka bir şey olmamam lazım. Öyle bir ölü ki dirilip senin hayatına karışabilmem için bir başkasının ölümü lazım. Hâlbuki ben kardeşimin ölümünü temenni edecek kadar alçak olmak istemem. Nihayet onunla aynı kanı taşıyoruz." (No. 50, s. 4)

Orhan'ın yüksek meziyeti ve gururlu tavrı, Nazan'ı derinden etkiler. Bu yüzden, Turhan hayatta olduğu sürece ondan uzak durmak zorunda olduğunu anlar. Sıkıntılı ve üzüntülü günler geçirse de kimseye belli etmeden aşkını içinde yaşar. Bu durumu gururuna yediremeyen Turhan, Nazan'a psikolojik şiddet uygular hatta kızları Gülen'i annesinden ayırır. Nazan'ın yaşadığı üzüntüler ve geçirdiği sıkıntılı günler, kızı Gülen'in hastalığı ile daha kötü bir hâl alır. Çaresizlik içinde olan Nazan, arkadaşı olan Doktor Hasan'dan çocuğunu iyileştirmek için yardım istemek zorunda kalır. Saplantılı bir âşık olan Hasan, Nazan'ın kocasına karşı duyduğu nefreti hissettiğinden bir av sırasında Turhan'ı öldürür. Aynı gün Nazan, kızı Gülen'i de zatürre yüzünden kaybeder. Hasan, işlediği cinayetin Nazan'ı serbest bıraktığını düşünerek onunla evlenmek için ısrar etmeye başlar. Ne yapacağını bilemeyen, kendisini çaresizlik içinde hisseden Nazan, beklemediği bir anda Orhan'ı karşısında görünce tüm teselli ve mutluluğu onda bulur. Turhan'ın ölümü ile birbirlerine kavuşan Nazan ve Orhan, yaşadıkları sıkıntılı günleri geride bırakmaya karar verir. Onları bir arada gören Hasan ise çareyi intihar etmekte bulur. Sevenlerin kavuştuğu eser, mutlu bir sonla biter.

3. Kişiler

Romanın dünyasında başlıca ilgi odağı kişilerdir, çünkü diğer tüm öğeler onunla bir anlam ve işlev kazanmaktadır. Bir olay etrafında gelişen romanda, eyleme geçen kişilerin -canlı ya da cansız her varlık- olması kaçınılmazdır. Yazar, anlatı için değer taşıyan ve anlatıyı sürükleyecek olan kişiyi özenle oluşturmalı, ona bedensel ve ruhsal olarak beşerî bir yapı kazandırmalıdır. Bu canlandırma işi karakterizasyondur. Karakterizasyonda iki temel yol vardır: Birincisi kişiyle ilgili bilgilerin yazar tarafından verilmesi yani açıklanması; ikincisi, kişinin düşünce ve duygularıyla kendini ortaya koyması yani dramatize etmesidir. Açıklama yönteminde bilgiler somut ve topluca verildiğinden karakter bir anda ve derinlemesine tanınır. Dramatik yöntemde ise, romanın genelinde verilen bilgi ve ipuçlarıyla kişi tanınır (Tekin, 2001, s. 88-91).

Ölen ve Dirilen Adam'daki kişilerin karakterizasyonunda, açıklama yöntemi kullanılmıştır. Nazan, Orhan, Turhan ve Doktor Hasan'ın fiziki ve ruhi portreleri yazar tarafından bir bütün hâlinde verilmiştir. Roman başkişisi Nazan'ın karşısında yer alan karşıt figür/antagonist Turhan'dır. Orhan, başkişi Nazan tarafından sevilen ve arzulan kişiştir. İşlediği cinayete okuyucuda merak ve heyecan uyandıran kişi Doktor Hasan'dır. Romanda etki alanları sınırlı olan yardımcı kişiler ise; anne, baba ve büyükannedir.

3.1. Talihsiz Güzel Kadın: Nazan

Yazar, kişilerini çizip roman dünyasını oluştururken onları kurmaca içinde farklı konumlara yerleştirir. Kimi "başkişi" kimi "figüratif" konumda bulunur. Kurmaca içeriğin merkezinde yer alan başkişi/protagonist; olayları başlatma, yayma ve bitirme bakımından güçlü bir yetkiye sahiptir. Romandaki bütün olaylar, ilişkiler ve çatışmalar

başkişinin çevresinde gelişir ve sonuçlanır. Tüm olaylar başkişinin arzularının, ihtiyaçlarının ya da endişelerinin giderilmesiyle sona erer. Özellikle popüler romanda başkişi; düğümün odağında, olayların ve figüratif kadronun merkezindedir (Sazyek, 2013, s. 55-56).

Ölen ve Dirilen Adam'da "başkişi", tüm unsurların merkezinde yer alan Nazan'dır. Nazan hem dişiliği hem de eş olma durumu ile romanda yer almıştır. Mutsuzluğu ve tatminsizliği ile pembe roman kahramanlarında görülen kadın duygusallığını okuyucuya yansıtmıştır. Eserin başlangıcında 25 yaşında olduğu belirtilen Nazan, kendisiyle evlenmek isteyen üç damat adayını da istemediği için ailesiyle tartışan bir genç kız olarak okuyucuya tanıtılır. Ailesi, evlenme çağında olan Nazan'ın mutlu bir yuva kurmasını istediği için kendisinden talipleri arasında bir seçim yapmasını beklemektedir. Nazan ise, sevmediği biriyle evlenmek istemez, ancak evlilik baskısından kurtulmak için bir şeyler yapması gerektiğini de anlar. Gönlüne göre bir evlilik yapamayacağını bildiğinden taliplerinden birini seçmesi gerektiğini düşünür. Nazan'ın taliplerinin ilki fabrikatör oğlu olan Şevki, ikincisi tütün tüccarı Tahsin, üçüncüsü de Doktor Hasan'dır. Hangisini seçeceğine karar veremeyen ve aslında evlenmek istemeyen Nazan, bir tesadüf eseri Orhan ile tanışır ve tüm taliplerini reddeder.

Nazan ve Orhan'ın karlı bir kış günündeki karşılaşmaları, zamanla yerini aşka bırakacak olan dostluğun başlangıcı olur. Yazar, bu karşılaşmayı anlatırken Orhan'ın gözünden Nazan'ın dış görünüşüne de yer verir. Nazan'ın "dümdüz siyah saçlarınızın lacivert pırlırtısını, gözlerinin esmer teni üzerinde berrak birer su damlası yahut garip nadide bir çiçek gibi açıldığını" (No. 5, s. 4) gören Orhan, Nazan'ın eşsiz bir güzelliğinden etkilenir. Nazan da ilk görüşte Orhan'dan hoşlanır. Ancak Orhan'ı ziyaret ettikçe onun kendisini kız kardeşi gibi, bir arkadaşı gibi gördüğünü hisseden Nazan, bu duruma üzülmür. Onun üzüntüsünü, Orhan'ın evinde gördüğü bir kadın daha da arttırır. Nazan, yüzünü göremediği bu genç kadının Orhan'ın sevgilisi olduğunu düşünür. O gece arkadaşı Müzehher ile Tokatlıyan'a gittiklerinde Orhan'ın, gündüz evinde gördüğü kadın ve bir erkek ile birlikte geldiğini görür. Yaşadığı hayal kırıklığını saklamak ve kimseye bir şey belli etmemek için eğlenmeye çalışan Nazan'ın fiziki portresine dair ayrıntılara burada yazar tarafından ilk kez yer verilir:

"(...) Koyu lacivert dümdüz bir elbise giymişti. Korsajına büyük beyaz bir çiçek iştirmiştir. Saçları hafif dalgalarla ensesine doğru iniyordu. Hafif bir makyaj yapmıştı. Esmer yüzü şakaklarına doğru pembeleşiyor ve uzun kirpikler açık mavi gözlerini hafif bir gölge ile koyulaştırıyordu" (No. 18, s. 4).

Bu karşılaşmanın ardından Nazan, Orhan'ı tekrar ziyarete gittiğinde ona bir şey söylemez, yanındaki kadını sormaz. Onun bu gururlu davranışı daha sonra ortaya çıkacak olan yanlış anlaşılmanın önüne geçilmesini engeller. Yaşadığı sıkıntılı günlerin ardından arkadaşı Müzehher ile mevsimin en büyük balolarından birine gitmeye karar verir. Büyükannesinin yanından İstanbul'a döner dönmez baloya gitmeden önce Orhan'ı ziyaret eder. Nazan ve Orhan, karşı karşıya geldiklerinde birbirlerini ne kadar özlediklerini anlarlar. Orhan'ın solgun ve zayıflamış hâlini gören Nazan, Orhan'ın evinde gördüğü kadını bırakıp bırakmadığını düşünür. Orhan, biraz da alaylı bir şekilde Nazan'ı bir sevgili bekler gibi beklediğini, onu aradığını, onsuz sıkıldığını söyler. Nazan, Orhan'a ne

kadar kızsada da onu sevdiğini anlar. Yaşadığı bu mutlulukla katıldığı baloda Nazan herkesi kendine hayran bırakır. İlk olarak Tokatlıyan'a gittiği gece fiziki görünüşü tasvir edilen Nazan'ın ikinci kez betimlendiği bölüm şu şekildedir:

"O gece balonun en şık ve güzel kadınlarından biri de Nazan'dı. Mavi dantel bir elbise giymişti. Sıkı sıkı taradığı siyah parlak saçlarına koyu mavi çiçekler ilıstirmişti. Elbisesi beline kadar vücudunu sıkı sıkı sarıyor ve birdenbire etekleri bir yelpaze gibi açılıyordu. Dekoltesinden esmer teni bütün güzelliği ile görünüyordu. Üzerinde hiçbir mücevher yoktu. Esmer yüzünün üzerinde iki ateş parçası gibi yanan siyah ipek kirpiklerle çevrili büyük mavi gözleri bütün bakışları büyölüyor, üzerine çekiyordu" (No. 24, s. 4).

Nazan, baloda hiç beklemediği bir şekilde Orhan'ı görür. Çok şık bir takım elbise giyen Orhan, Nazan'a iltifat ederek onu dansa kaldırır. Ancak Nazan ile konuşmaya başladığında Orhan'ın sesi her zamankinden farklıdır. Nazan, bu farklılığın nedenini sorduğunda Orhan, soğuk alınlığı nedeniyle sesinin değiştiğini söyler. Orhan'daki değişiklik sadece sesinde ve dış görünüşünde değildir. Nazan, onun bakışlarından rahatsız olur ve şunları düşünür:

"Nazan onun kendisine ilk defa her zamankinden pek başka türlü baktığını görüyor ve bu ateşli bakışlardan hem hakiki sebebini bilmediği bir korku, hem de derin bir saadet duyuyordu. Acaba sarışın kadına galip gelmiş sayılır mıydı? Orhan'ı onun elinden kurtarmak ihtimali ona şimdi olabilecek bir şey gibi geliyordu. Belki de bir gün o büsbütün kendisinin olacaktı" (No. 25, s. 4).

Dans bitiminde Orhan, Nazan'ın eline bir adres ilıstirir ve ertesi gün kendisini beklediğini söyleyerek yanından ayrılır. Nazan o gece merak ve heyecandan uyuyamaz. Orhan'ın baloya gelmeyeceğini söyleyip gelmesi ve kıyafetinin şıklığı her zamankinden başka bir yaşayış tarzına işaret etmektedir. Yine de Nazan ondan kötülük gelmeyeceğine inanır ve bu buluşmaya gider. Gittiği evin zenginliği, Orhan'ın şık kıyafetleri, onun her zaman kendisine hitaben kullandığı "küçüğüm" ya da "çocuğum" ifadeleri yerine sadece "Bonjur yavrum" demesi, pürüz ve titrek sesi genç kızı şaşırtır. Bu hâliyle Orhan, sanki bambaşka bir adam, Nazan'a yabancı ve uzak bir kişi gibidir. Nazan heyecan içinde Orhan'ın kendisine olan aşkını ilan etmesini beklerken, Orhan bir anda genç kızı öper. Nazan bu hareket karşısında şaşıır, ateşli ve arzu dolu bakışlar kalbini hüzünle doldurur, içini korku kaplar. Bir tehlikeden kaçmak ister gibi kapıya doğru yönelir. Orhan daha konuşmadıklarını söyleyerek ona engel olur ve Nazan'a likör ikram eder. Nazan ilk kadehi içince ağırlaşır, gözlerini kapar. Liköre atılan uyuşturucunun etkisiyle kendinden geçen Nazan, ayıldığı zaman Orhan'ın yanında yattığını görür ve başına gelen felaketi anlar.

Nazan'ın hayatının dönüm noktası olan bu buluşma ve sonrasında yaşananlar, genç kızın hayatını tamamen değiştirir. Orhan sandığı kişinin aslında Orhan'ın ikiz kardeşi Turhan olduğunu öğrenen Nazan, babasız bir çocuk dünyaya getirmemek için Turhan ile evlenmek zorunda kalır. Kocasından nefret eden ve sürekli ondan kaçan Nazan'ın yaşadığı tüm sıkıntılar dış görünüşüne de yansır. Onda gerçekleşen bu fiziki değişim, Turhan ile katıldıkları Avcılar Kulübü balosunda şu şekilde tasvir edilir:

"Nazan aynada elbisesini düzeltmekle meşguldü. (...) Her yeri kapalı, siyah bir elbise giymişti. Vücuduna sıkı sıkı yapışan ipekli kumaş ince narin endamını nefis çizgilerle

sarıyor ve topuklarına dalga dalga dökülüyordu. Kolunda Turhan'ın hediye ettiği bilezik göz alıyordu. Bir sıra beyaz inci elbisesinin yakasını tutuyordu. Saçlarını sıkı sıkı taramıştı. Bu suretle yüzü büsbütün meydana çıkmıştı. Zayıflıktan biraz dışarı doğru çıkan elmacık kemiklerinin üzerinde hafif bir pembelik vardı. Uzun kıvrıkcık kirpiklerin gölgesi altında büyük mavi gözleri biraz daha koyulaşmıştı. Çok gölgeli ve mahzun görünüyorlardı. Giyinişindeki sadelik, meyus bakışları ile matemli bir kadını andırmakta idi" (No. 57, s. 4).

Turhan ile mecburen evlenen Nazan, her günü birbirinden kötü geçen ve bir nevi hapis hayatı yaşadığı evliliğinde hayatı kendisine zindan eder. Acımasız bir koca olan Turhan, Nazan'ın soğuk ve mesafeli tavırları nedeniyle kızları Gülen'i ona göstermemeye başlar. Nazan, Turhan'a itaat etmekle kızına kavuşacağını bilse de kocasına yaklaşamaz. Ancak Gülen'in hastalığı inadını kırar. Turhan'a, artık sadık ve gerçek bir eş olacağını söyleyerek onu ava gönderir. Böylece kızını görür. Mürebbiyenin ihmalkârlığı yüzünden zatürre olan Gülen, ölüm döşeğindedir. Durumu git gide kötüleşen Gülen, hastalığının dördüncü günü ölür. Aynı günlerde, hasta kızını merak etmeden ava giden Turhan da ölür. Üzüntü ve sıkıntı dolu günler geçiren Nazan'ın aklındaki tek kişi Orhan'dır. Orhan, Nazan'ı ne kadar çok sevse de evlendikten sonra onunla görüşmemiş, Nazan'ın karşısına çıkabilmesi yani dirilebilmesi için kardeşinin ölmesi gerektiğini söylemiştir. Nazan bunu hatırlayınca ürpererek "ölen ve dirilen adam!" diye mırıldanır. Eserin başlığı olan "ölen ve dirilen adam" ifadesinde, Turhan ölmüştür, geriye Orhan'ın Nazan'ın yanına gelmesi kalmıştır. Nazan, büyük bir özlemlerle Orhan'ı beklemekte, ona dertlerini ve üzüntülerini açmak istemektedir. Nihayet bir gün bu isteği gerçekleşir ve Orhan ziyaretine gelir. Mutluluk içinde olan iki sevgili için hayat birbirlerine kavuştukları o an başlar. Dünyaya yeniden gelmiş gibi hissedilen Nazan için Turhan "ölen adam"dır, Orhan ise "dirilen adam".

3. 2. Bir Elmanın İki Yarısı: Orhan ve Turhan

Bir kış günü, arkadaşı Müzehher'e gitmek üzere evden çıkan Nazan, düşünceli bir şekilde yürürken ilk önce çantasını düşürür, daha sonra bir kar kümesine çarpar ve ayağını incitir. Ona yardım eden uzun boylu, iri yarı, kurşuni gözlü, gür ve kumral kaşlı, inci dişli bir adam olur. Orhan ismindeki bu adam, ayağını inciten Nazan'ı görünce, hemen yakında bulunan evine davet eder. Nazan tanımadığı bir adamdan gelen bu teklife şaşırır, ancak samimi bulduğu Orhan'ın teklifini kabul eder. Nazan, bu yabancı adamın karşısında bilmediği bir maceraya adım attığını düşündükçe içten içe sevinir: "(...) Kim olduğunu bilmediği yabancı bir adamın evinde olduğunu düşündükçe kalbinden korku, heyecan birbirine karışıyor aynı zamanda istediğine kavuşmuş yaramaz bir çocuk gibi de memnun memnun gülüyordu." (No. 4, s. 4)

Kırk yaşında olan Orhan, ailesinden kalma küçük bir apartmanda yaşamakta, afişler hazırlayarak gazetelere tercüme yaparak kıt kanaat geçinmektedir. Edebiyat ve resme meraklı bir tabiatı vardır. Herkesten farklı, samimi ve dürüst bir duruş sergileyen Orhan, kendini Nazan'a şu şekilde tanıtır:

"Esaslı bir mesleğim yok. Hayatımı kazanmak, yani kimseye muhtaç olmayacak kadar kıt kanaat geçinip gitmek için birkaç işle birden uğraşıyorum. Bir zamanlar Paris'te afiş üzerinde kuyruksuz bir etüdde bulunmuştum. Şimdi bundan istifade ederek namı müstearla bazı müesseselere afişler yapıyorum. Edebiyata her şeyden fazla merakım vardır. Bu bana

babamdan geçmiş olacak. Telif bir şey yazmaya cesaretim yok. Fakat bazı tercüme yapıp gazetelere veriyorum. Ve işte böylece geçinip gidiyorum. İsmim Orhan. Kırk yaşındayım. Hâlâ adam olamadığım için bazen kendi kendime küfredirim. Bazen de şu geniş camların karşısına geçip dünyaya kuş bakışı bakarak hâlîme şükredecek kadar nikbin insanımdır" (No. 5, s. 4).

Hayatını kendi istediği gibi özgürce yaşamış bir adam olan Orhan, Nazan'ın tanıdığı hiçbir erkeğe benzemez. Nazan, sade ve doğal olduğu için Orhan'a güvenir. Eski bir dostu rastlamış gibi hisseden Orhan, Nazan'ı ilk görüşte sever ve ona "çocuğum" diye hitap eder. Nazan da Orhan'ı yıllardır tanyormuş gibi hisseder ve ona tüm hayatını, evlilik meselesini, ailesiyle olan anlaşmazlıklarını anlatır. O günden sonra Nazan, Orhan'ın evine gidip gelmeye başlar. Orhan'ı tanıdıkça, onun herkese yardımı dokunan iyi bir insan olduğunu anlar. Kira almadan bir dairesini fakir bir aileye vermesi, ailenin oğluna derslerinde yardım etmesi, eve gelen hizmetçinin hastalığıyla ilgilenmesi, sokağın başındaki kör dilenciyle olan dostluğu Nazan'ı etkiler. Ancak Orhan, hayatını tüm açıklığıyla anlatmaktan özellikle ailesi hakkında bilgi vermekten kaçınan bir erkektir.

Orhan'ın bu ketumluğu, Nazan'ın hayatını hiç beklemediği şekilde değiştirir. Çünkü Nazan, katıldığı bir baloda, Orhan'ın ikiz kardeşi Turhan ile karşılaşır. Turhan, kendisini Orhan zanneden Nazan'ın bu yanlış anlamasını düzeltmez. Hatta Orhan gibi davranarak Nazan'ı evine çağırır. Kendisine verilen ilaçlı içki yüzünden kendinden geçen Nazan, ayıldığında başına gelen felaketi anlar. Bir süre sonra hamile olduğunu öğrenir ve Orhan'dan hesap sormaya gider. Ancak Orhan'la olan yüzleşmesinde, kendisini bu duruma düşürenin Turhan olduğu ortaya çıkar. İçinde bulunduğu çıkmazı şu şekilde anlatır:

"(...) Fakat ne garip şey bu! İşte sen şu hâlinle karşımda idin. Yalnız her zamankinden çok başka türlü giyinmiştin. Sonra o güzel apartman... Fakat o mağrur müstehzi tebensümden, gizli ve iğrenç manalarla dolu riyakâr bakışlardan her şeyi anlamalıydım. Sonra sen benimle hiçbir zaman o şekilde konuşmamıştın. Ya ses... Nasıl pürüzlü ve boğuktu! Bana nezle olduğunu söylemişti. (...) Onun senden başkası olmasına imkân var mı? Fakat sen olmadığın da muhakkak. Bunun için sevinmeliyim. Öyle feci bir insan olmaman lazım zaten. İnkisarım ne müthiş olmuştu" (No: 31, s. 4).

Nazan'ın başına gelen talihsizliklerin kendi suçu olduğunu düşünen Orhan, genç kızı yanına alarak ikiz kardeşi Turhan ile yüzleşmeye gider. İlk kez onları karşı karşıya gören Nazan, birbirine hem tıpatıp benzeyen hem de tamamen farklı olan bu iki adamı şu şekilde karşılaştırır:

"Orhan berrak bir suyun kenarında boy vermiş büyük yeşil bir çınara benziyordu. Kuvveti, güzelliği ve iyiyi ilham eden öyle bir çınar ki, insan onun gölgesinde birkaç dakika dinlenmekle ferah içinde kalarak saadetin ne olduğunu anlayabilirdi. Öbürü, Turhan ise bu çınarın suya aksetmiş bulanık, cılız aksinden başka bir şey değildi. Onlar iki kardeş birbirinin yüzce vücutça örneği idiler. Fakat ruhlarının arasında aşılmaz mesafeler vardı" (No, 35, s. 4).

Orhan'ın ikizi olan Turhan; Nazan'ı kandıran, genç kızın kendisini Orhan sandığını anladığı hâlde ona gerçeği söylemeyen ve onu iğfal eden kişidir. Alaycı, kendini beğenmiş, düşük ahlaklı ve ikiyüzlü biri olan Turhan, Orhan'ın karşısında iyice küçülmüştür. Turhan, durumu kurtarmak ve doğacak çocuğu isimsiz bırakmamak için

Nazan ile evlenmeyi kabul eder. Ancak Orhan'a bir daha asla genç kızı göremeyeceğini hatırlatarak şunları söyler: "Onu çılgın gibi sevdiğini anlamadığımı mı sanıyorsun? (...) Benim karım olması seni ızdıraptan kudurtacak ve bundan çok büyük bir haz duyacağım." (No. 37, s. 4) Bu sözler karşısında Orhan, Nazan'ın Turhan'ı asla sevmeyeceğini, çocuğunu babasız bırakmamak, katil olmamak için bu evliliğin gerçekleşeceğini söyler ve bir daha görüşmemek üzere Nazan'la vedalaşır.

Ölen ve Dirilen Adam'da, çatışmayı sağlayan ve olay zincirini düğümleyen kişi, Turhan'dır. Turhan, roman başkişisi Nazan'ın karşısında yer alan karşıt figür/antagonisttir. Sazyek'e (2013) göre, anlatının neden-sonuç ilişkisini ve gerilimi barındırması için gerekli olan engelleyici kişi, karşıt figür/antagonisttir. Karşıt figür, başkişinin macerasında sürekli ya da zaman zaman ortaya çıkarak düşünsel ve duygusal kimliğiyle kahramanı engellemeye çalışan kişidir. Olumsuz özelliklere sahip olan bu figür, kahramanın tarafından alt edilmiş, başarısız bir rakip olarak romanda yer alır (Sazyek, 2013, s. 194). Turhan, yaptığı tüm kötülükler ve yaşattığı acılardan sonra bir cinayete kurban giderek Nazan ve Orhan'ın arasından çekilmiştir. Roman başkişisi Nazan, doğrudan olmasa da dolaylı olarak Turhan'ın ölümüne sebep olmuş, böylece karşıt figürü yenen konuma geçmiştir.

Öte yandan Turhan, Peride Celal'in romanlarında yer alan erkek kahramanların genel özelliklerini de taşımaktadır. İyi bir aileden gelmiş, zengin ve çapkın bir erkektir. Nazan'a yaşattıkları göz önüne alındığında psikolojik şiddete başvurmaya meyilli acımasız bir kişidir. Turhan'ın maddi refahı, yazara burjuva eleştirisi yapma fırsatı da tanır. Turhan'ın göz kamaştıran hayatı yanında tercih edilenin Orhan olması dikkate değer bir noktadır. Sadeliği, fakirliği ve aşkı temsil eden Orhan, Nazan'ın gözünde herkesten değerlidir. Başlangıçta belli bir mesleği olmayan, kıt kanaat geçinen Orhan'ın, romanın sonunda tanınmış bir yazar olarak okuyucu karşısına çıkması, yazarın erkek kahramanlarına koşullar ne olursa olsun sunduğu refahın bir örneğidir.

3. 3. Doktor Hasan

Eserin başında, Nazan'la evlenmek isteyen damat adaylarından biri olan Hasan, meşhur ve başarılı bir doktordur. Dış görünüşüne özen gösteren, kibar ve yakışıklı bir gençtir. Ancak onda Nazan'ı tedirgin eden bir şeyler vardır. Nazan'ın sevmediği ve olumsuzlukla bahsettiği Hasan, orta boylu ve zayıf bir adamdır. Zekâ dolu ela gözleri, sert yüz ifadesi ve sinirli tavırları (No. 3, s. 4) ile genç kızı içten içe korkutmaktadır. Hasan, Nazan'ı iki sene önce görmüş ve ilk gördüğü anda genç kıza âşık olmuştur. Ancak Nazan, Hasan'ın ısrarlı bakışlarından ve sürekli sevgisini anlatmasından rahatsız olmuş, kendisini reddetmiştir. Hasan'ın karanlık bir yönü olduğunu düşünen Nazan, ona karşı nefrete benzer bir his duymaktadır. Özellikle Hasan'ın, aşkı ilan ederken sürekli olarak vurguladığı kendisi için her şeyi yapabileceği sözü genç kızı korkutmaktadır.

Hasan'ın evlilik teklifini reddeden Nazan, yaşadığı olaylar sonucunda mecburi olarak Turhan ile evlenir. Hasan, Nazan evlenince onu unutmak için Almanya'ya gider, ancak onu aklından çıkaramaz ve geri döner. Onu tekrar görme arzusu dayanılmaz bir hâl alınca eskiden tanıdığı Turhan'ı ziyarete gider. Bu ziyaretinde Nazan'ı garip bir aile hayatı içine hapsolmuş mutsuz bir kadın olarak bulur. Nazan'ı, "Beni istemedi, cezasını çeksin."

diyemeyecek, arkasını dönüp gidemeyecek kadar sevdiğini, unutamadığını bir kez daha anlar. Özellikle Nazan'ın kocasından korkmasına, nefret etmesine, miskin ve aciz bir tavırla ona boyun eğmesine şaşırır: "(...) Bu, karşısında oturan mağmum yüzlü, bulanık bakışlı kadın, o bir bahar çiçeği gibi taze ve bir kuş gibi neşeli, tasasız, kaygısız genç kız mıydı? Hayır, şimdi karşısında kıymet bilmeyen ellerde kırılıp hırpalanmış zavallı küçük bir heykelcik vardı sanki... O bedbahttı." (No. 45, s. 4)

Nazan ve Hasan'ın bir sonraki karşılaşmaları Avcılar Kulübü'nün düzenlediği bir yemekte olur. Nazan'ın kızı Gülen hastadır ve onun için endişelenen Nazan, tedavi için Hasan'dan yardım ister. Çünkü yapayalnız hayatında şefkate, yardımsever bir dostu ihtiyaç duyar. Nazan'ın yardım isteği sadece kızı içindir, ancak Hasan bu konuşmayı yanlış değerlendirir. Onun kendisine karşı yumuşak ve olumlu tavır takındığını gören Hasan, "Sizin için yapamayacağım hiçbir şey yoktur Nazan." diyerek şunları söyler:

"(...) Bana çok fenalık yaptınız, kalbimi kırdınız, size uzattığım her şeyi istihkarla reddettiniz. Sizi hiçbir zaman affetmeyeceğimi zannetmiştim. Bir gün gelecek ona duyduğum kin, hiddet aşkımı öldürecek diyordum. Ne boş hülya! İşte biraz evvel sizin yalvaran rica eden sesinizi duyar duymaz bana yaptığınız bütün manevi işkenceler gözümden silindi, kayboldu. Sizi nasıl sevdiğimi bilmiyorsunuz. Bu aşkın ne müthiş bir kudrette olduğundan haberiniz yok. Sizi kurtaracağım anlıyor musunuz? Evet mademki kocanızdan nefret ediyorsunuz, mademki bedbahtsınız ve yardıma teselliye muhtaçsınız" (No. 59, s. 4).

Doktor Hasan, sözünde durarak Gülen için bir doktor gönderir. Kendisi de Turhan ve diğer arkadaşları ile birlikte ava gider. Aradan geçen süre zarfında Gülen vefat eder ve Doktor Hasan başsağlığı dilemek için Nazan'ı ziyarete gelir. Hasan'ın içeri doğru kaçmış gözlerini, kurumuş dudaklarını ve bembeyaz yüzünü gören Nazan, ondan korkar.

Hasan, Avcılar Kulübü'ndeki yemekte Nazan'ın kendisinden istediği yardımı hatırlattıktan sonra başsağlığı diler ve Turhan'ın av sırasında bir kaza sonucu öldüğünü söyler. Turhan'ın öldüğü kazaya dair gazeteye röportaj veren ve Turhan'ın av arkadaşlarından biri olan Refik Bey, Turhan'ın ihtiyatsızca önde bulunduğunu ve çıkan kurşunlara hedef olduğunu anlatmıştır. Vücudunda üç kurşun vardır. Aynı kurşunu kullanan birkaç kişi olduğundan kurşunların hangi silahtan çıktığı anlaşılamamıştır. Bu nedenle, Turhan'ın kaza sonucu öldüğüne karar verilmiştir.

Hasan bu ziyaretinden sonra Nazan'ı her gün arayıp sormaya başlar ancak genç kızla görüşemez. Bu ısrarının nedeni, yaptığı fedakârlık karşısında mükafat olarak Nazan'la evlenmek istemesidir. Bu istekle bir gün Nazan'ın karşısına çıkar, ancak tam o anda Turhan'ın tıpatıp aynısı olan Orhan da yanlarına gelir. Bu karşılaşmada Nazan, "sevgilim" diyerek Orhan'ın kollarına atılır. Hasan'ın yüzü gittikçe kararır, gözleri korkunç bir hâl alır. Kendi kendine, "Onun başkasını sevip acı çektiğini nasıl anlayamadım, Turhan çekilince o bana kalır sandım, ne budalayım, bu ölüm Nazan'a malik olmama değil bir başkasının ortaya çıkışına yardım ediyor." diye düşünür. Arkasına bile bakmadan oradan ayrılır. İki gün sonra gazeteler, Doktor Hasan'ın intihar ettiğini yazar. Aştan gözü kör olan Doktor Hasan, Nazan'ın çaresizlik içinde sarf ettiği sözleri yanlış anlayarak bir cinayet işlemiş, bu suçunun cezasını ölümle ödemiştir.

3. 4. Diğer Kişiler: Anne, Baba ve Büyükanne

Ölen ve Dirilen Adam, anne-baba desteğinden mahrum bir genç kız olan Nazan'ın başından geçen olayları anlatır. Onun yakın çevresini oluşturan anne ve babası, büyükannesi, aslında genç kıza en uzak olan kişilerdir. Bu nedenle, romanda bu kişiler üzerinde durulmamıştır. Ailenin tek kızı olan Nazan, otoriter bir anne ile yumuşak huylu bir baba tarafından büyütülmüştür. Annesi ile olan çatışmalarında babasına ve büyükannesi Nesrin Hanım'a sığınmıştır. Nazan'ın annesi Şefika Hanım, kızıyla çatışma hâlinde olan bir annedir. Nazan ile evlenmek isteyen üç damat adayı karşısında kızını seçim yapmaya zorlamıştır. Nazan'a göre, bu evlilik ısrarı annesinin hırsından kaynaklanmaktadır. Çünkü onun gözünde annesi, kızını zengin ve meşhur bir adamla evlendirmek isteyen bir kadındır. Nazan, kızının mutluluğunu önemsemeyen ve anne şefkati göstermeyen annesine karşı kızgındır. Bu nedenle annesi hakkındaki düşünceleri olumsuzdur ve bu düşüncelerini şu şekilde dile getirmektedir: "(...) Anneme gelince epey huysuz bir kadındır. Tabii her anne gibi beni sever. Fakat fazla haristir. Düşüneceği ilk şey benim saadetim olması lazım gelirken bu yüzden evvela kendini, hırsını tatmini düşünür, başkalarına yüksekte bakmak, iyi mevkiye sahip olmak her zaman en sevdiği şeydir." (No. 5, s. 4)

Annesinin istediğini ona vermeyen yani evlenmekten vazgeçen Nazan, bu kararı yüzünden annesinin kendisinden nefret ettiğini, hatta bu duygusuna kin de karıştığını anlar. Kızına karşı acımasız ve duygusuz bir anne figürü olan Şefika Hanım'ın tersine, baba Necip Bey müşfik bir ebeveynidir. Necip Bey, kızının evlilik meselesinde ve yaşanan diğer olaylarda ara bulucu rolünü üstlenir. Sakin bir tabiatı olduğundan çatışmak yerine konuşarak anlaşmayı seçer.

Nazan'ın büyükannesi Nesrin Hanım, Heybeliada'da oturan, akıllı ve bilgili bir kadındır. Biricik torunu olan Nazan'ı çok seven bu yaşlı kadın, her zaman torununa destek olmaktadır. Çekirdek bir aileye sahip olan ve tek çocuk olarak ilgi gören Nazan, Turhan ile evlendikten sonra ailesinden uzaklaşır. Çünkü kızlarını ziyarete giden ailesi, bir süre sonra damatlarının umursamaz tavırlarından ve rahatsız edici sözlerinden sıkılarak onları ziyaret etmeyi bırakır.

Nazan'ın yaşadığı sıkıntıları bilmeyen ailesi, torunları Gülen'in hastalığını öğrendiklerinde kızlarının yanına koşar. Gülen'in ani ölümü ve Turhan'ın ölüm haberi; Nazan'ın, bazı gerçekleri anlatmasına neden olur. Nazan, kızı Gülen'in ölümünün ardından kötü anılarla dolu olan bu evden ayrılmak ister. Annesi Şefika Hanım ve babası Necip Bey, Nazan'ın bu kararına şaşırır. Onların şaşkınlığı karşısında Nazan, burasının asla evi olmadığını, acı çektiği bir hapisane olduğunu söyler. Bu evin, kendisi için kötü anılar barındırdığını şu şekilde itiraf eder:

"Meş'um yer. Buraya ilk girişimde bütün genç kızlık şerefimi, haysiyetimi arkamda bırakarak çıktım. İkinci defa nefret ettiğim bir insanın kolunda, onun karısı olarak girmek mecburiyeti hâsıl oldu. Ondandır da bir daha kendimi toplamadım. Gittikçe daha fazla ızdırap çektim, her gün biraz daha fazla bunaldım" (No. 66, s. 4).

Nazan'ın bu itirafı karşısında bir kez daha şaşırın ailesi, kızlarının hayatında bilmedikleri sırlar olduğunu ilk defa anlar. O ana kadar kızlarının iyiliği ve mutluluğu

için çalıştıklarını düşünen, onun zengin ve tanınmış bir adam olan Turhan ile evlenmesine sevinen aile bireyleri; aralanan sır perdesi karşısında bile tepkisiz kalır. Sadece büyükanne Nesrin Hanım, Nazan'ı dinleyip anlamaya çalışır. Torununun istediğini yaparak onu kötü anılarla dolu bu evden uzaklaştırır.

4. Zaman

Romanın genel yapısını meydana getiren temel elemanlardan biri zamandır. Belirli ya da belirsiz olsun, romanda hikâye mutlaka bir zamanda geçmektedir. Bu zaman tablosu da "vak'a zamanı" ve "anlatma zamanı" olarak iki düzeyde şekillenmektedir. Bir olayın ortaya çıktığı "vak'a zamanı" ile bu olayın belirli bir süre sonra yazar tarafından kalem alındığı "anlatma zamanı" ve belli bir sürede sunumunu, anlatımını ifade eden "anlatım süresi" vardır. Göreceli olan zaman kavramı, uzun yılların birkaç saatlik zaman diliminde anlatılmasına olanak tanır (Tekin, 2001, s. 131). Olay genellemesi, zaman atlaması ve özetleme tekniklerini kullanan yazar, anlatının ritmini zaman kavramıyla belirler. Zaman atlaması söz konusu olduğunda, kronolojik bilgiyi doğrudan ya da dolaylı yoldan veren "açık eksilti"de; süreci açıkça veren "belirli eksilti", vermeyen ise "belirsiz eksilti"dir (Sazyek, 2013, s. 325).

Ölen ve Dirilen Adam'da kronolojik sırayla anlatılan olaylar, kesin tarih verilmeksizin "o günlerde" ve "ilk aylar" gibi belirsiz eksiltiler, "iki ay", "iki gün" veya "iki yıl sonra" gibi belirli eksiltilerle ifade edilir. Böylece yaşanan olayların ne kadar sürdüğü gösterilir. Kaosu ve sıkıntıyı içeren Nazan'ın hamilelik süreci ve çocuğunun doğup büyüdüğü zamanlar yoğunlaştırılarak anlatılır. Eserde, "vak'a zamanı" ile "anlatma zamanı" arasında geçen zamanı ortaya koyan tarihsel verilere yer verilmez. Sadece olayların kış mevsiminde başladığı belirtilir. Olayların aktarımı yani sunumu iki-üç senelik bir "anlatım süresi" içinde yapılır.

Ölen ve Dirilen Adam'da hikâyenin zaman olarak kış mevsiminde başladığı, mevsimsel olaylar anlatılarak vurgulanır. Birinci tefrikanın ilk satırları, "İki gündün beri devam eden kar, gene göz gözü görmeyecek kadar fazla ve fasılasız yağıyordu." (s. 4) şeklindedir. Bu açıklama ile kış mevsiminin ortalarında olunduğunu anlaşılır. İkinci tefrikada, mevsim bir kez daha vurgulanır: "Dışarıda, kar en küçük bir delik bırakmadan her tarafı sıkı sıkı örtmüş, uçsuz bucaksız beyaz bir çarşaf gibi şehri kaplamıştı. Hâlâ da yağıyordu." (s. 4) Lapa lapa savrulan karlar arasında yürüyen Nazan, yüzüne çarpan karları eliyle silip yolun karşısına geçerken bir kar kümesine çarpar. Karla kaplı bu yığının altında büyük bir taş olduğundan ayağı acır ve yardımına koşan Orhan ile bu sayede tanışır.

11. tefrikada, Orhan ile tanıştıktan sonra onun evine sık sık giden Nazan'ın, "tam iki aydan beri" bu ziyaretlerini gerçekleştirdiği belirtilir. Yaşanan büyük bir yanlış anlaşılma neticesinde bir felakete sürüklenen Nazan, Orhan ile görüşmeyi kesip Turhan ile evlenmek zorunda kalır. Kâğıt üstünde evli olduğu kocasından nefret eden Nazan'ın aklındaki kişi Orhan'dır. Onu düşünürken geçen zamana dair bilgi verilir: "Tam iki yıl oldu, diye mırıldandı. Tam iki yıl! Fakat bana dün gibi geliyor. (...) İlk aylar dünyaya gelecek olanı beklemekle geçti. Sonra öbürü iki ay evvel nasıl bağırıyordu: 'Evvvela kocan sonra çocuğun'" (No. 38, s. 4).

Turhan, Nazan'ı çocuğuyla tehdit ederek kendisinden gerçek bir eş olmasını ister. Nazan ise, affedemediği ve nefret ettiği bir adam olan kocasının bu isteğini geri çevirir. Kendi kendine düşünürken, Gülen'in doğumundan yedi sekiz ay sonra başlayan bu mücadelenin, birkaç ay zarfında Turhan'ın kızını annesinden ayırmaya kadar vardığını belirtir. Nazan, iki aydır göremediği kızının hasta olduğunu öğrendiğinde büyük bir bunalıma girer ve kocasının istediği her şeyi kabul etmeye karar verir. Ancak Gülen'in ve kocasının eşzamanlı ölümleri, her şeyi tamamen değiştirir.

Kocasının ölümünün ardından kötü anıları olan o evde yaşamak istemeyen Nazan, büyükannesinin yanında kalmaya başlar. Miras meselesi için ziyaretine gelen avukata, "Kocamın ölümünden beri, yani bu iki ay zarfında zannediyorum ki kararımı dördüncü, beşinci defadır ki size bildiriyorum." (No. 66, s. 4) şeklinde bir açıklama yapması, burada iki aydır kaldığını gösterir. Bu görüşmeden kısa bir süre sonra Nazan, Orhan'a kavuşur. Aralarında geçen konuşmada Orhan'ın: "Bundan iki üç sene evvel karların lapa lapa yağdığı bir kış günü yolda çantanı düşürdün ve bu tanışmamıza vesile oldu." (No. 72, s. 4) demesi, *Ölen ve Dirilen Adam*'ın kış mevsiminde başlayan ve iki-üç senelik bir zaman diliminde yaşananları anlatan bir eser olduğunu gösterir.

5. Mekân

Romanda yer alan temel öğelerden biri olan mekân, işlevsel bir kullanımla olayları şekillendiren bir unsurdur. Yazar; olayların geçtiği çevreyi tanıtmak, roman kahramanlarını çizmek, atmosfer oluşturmak ya da toplumu yansıtmak için mekânı işlevsel bir şekilde kullanabilir. (Tekin, 2001, s. 143) Romanda somut ve soyut mekânlar yer alır. Somut mekânlar, roman kişilerinin içinde bulunduğu ve yaşantısını sürdürdüğü yerlerdir. Kendi içinde açık/dış mekân ve dar/iç mekân olmak üzere iki gruba ayrılır. Köy, şehir, ova, deniz ve dağ açık mekânlardır. Ev, oda, daire ve iş yeri kapalı mekânlardır. İçe dönük, yalnızlıktan hoşlanan pasif kişilerin tercihi kapalı mekânlardır (Çetin, 2015, s. 136).

Ölen ve Dirilen Adam'da, kapalı oda ve iç mekânlar yer alır. Bu mekânlara anlam ve işlev yüklenmez ya da okuyucuyu anlatılacak olaya hazırlayan bir araç olarak kullanılmaz. Romanda Orhan'ın evi, Turhan'ın evi ve Nazan'ın evlendikten sonraki yatak odası ayrıntılı olarak anlatılır. Büyükanne Nesrin Hanım'ın, yaz kış Heybeliada'da, etrafı bahçeli denize nazır büyük bir köşkte oturduğu belirtilir. Ancak Nazan'ın ailesinin oturduğu eve dair bir açıklama yapılmaz. Nazan, ev dışında Tokatlıyan'da, bir baloda ve Turhan ile Avcılar Kulübü'nün yemeğinde bulunur. Ancak bu mekânlar hakkında açıklama yapılmaz. Mekân tasviri olarak kabul edilebilecek ilk ifadeler, Orhan'ın evine aittir. Nazan'ın Orhan ile tanıştığı gün gittiği bu ev, ayrıntılı olarak şu şekilde anlatılır:

"(...) Burası gayet sade fakat zevkle döşenmiş küçük bir salondur. En üst kat olduğu için olacak tavanın yarısı camdandı ve şimdi karlarla örtülü idi. Kapının karşısında bir baştan bir başa yine geniş pencereler vardı. Buradan karların arka arkaya uçuşu pek hoş bir manzara hâlinde görünüyordu. Bu geniş camların önünde uzun, geniş çok çekmeceli bir masa duruyordu. Üzeri kartonlar, fırçalar ve renk renk boya kavanozları ile dolu idi, onun yanına düşen tarafta duvara gömülü bir kütüphane vardı ki baştan başa kalın ciltli kitaplarla dolu idi. Duvarlarda çerçevesiz büyük büyük birçok resimler asılı idi." (No.4, s. 4) "(...)" Tam masasının karşısında küçük bir resim vardı ki, göğsünde nişanlar parlayan, beyaz

yüzlü, yumuşak bakışlı bir ihtiyarı gösteriyordu. (...) Bu resimdeki paşa kılıklı, yumuşak, iyi yüzlü adam, belki de onun babası idi. Resmin altında geniş yazıhanenin üzerinde yeri hiçbir zaman değiştirilmeyen açık mavi bir vazo dururdu. Vazonun üzerinde pembe çiçekler ve yelpazeli Japon kadınları çizili idi. Antika bir şey olduğu belliydi" (No. 12, s. 4).

Orhan'ın evinde göze çarpan fotoğraf ve mavi Japon vazosu, Nazan'ın Turhan'ın evinde de gördüğü objelerdir. Orhan'ın mütevazı ve şirin sayılabilecek evinin tam zıttı olan ev Turhan'ın evidir. İkiz kardeş olan Orhan ve Turhan'ın tabiatlarının zıtlığı, yaşadıkları mekânlar üzerinden de vurgulanmıştır. Nazan'ın mecburi olarak evlendiği Turhan'ın evi, gösteriş ve zenginliğin dışı vuru mudur:

"Salon pek muhteşem bir şekilde döşenmişti. Pencerelelerde ağır tül perdeler vardı. Oraya buraya kıymetli Japon vazoları konmuştu. Her taraf çiçek içinde idi. Duvarlardaki tablolar enfesti. Yerdeki yekpare Acem halısı dikkati çekecek kadar güzeldi. Mobilye açık mavi idi. Köşede aynı renkte alçak ve geniş bir divan vardı. Üzerindeki yastıklar pek zevkle intihap edilmiş şeylerdi. Vitrinlerde mercan kolyeler, büyük sedef kakmalı çubuklar, gümüş buhurdanlar daha birtakım, eski antika şeyler göz alıyordu" (No. 26, s. 4).

Turhan'ın, her ayrıntısına dikkat ederek döşediği evi, zenginliğinin somut göstergesidir. Evin salonu dışında Nazan'ın sürekli vakit geçirdiği yer yatak odasıdır. Genç kızın sığındığı ve yalnız kalabildiği tek yer olan bu oda da yine Turhan'ın zevkiyle döşenmiş bir mekândır:

"Burası onun yatak odası idi. Gayet muhteşem bir şekilde döşenmişti. Her taraf göz alan bir ışık ve renk dalgası içinde yüzüyordu. Beyaz ipekten perdelerle etrafı çevrilmiş olan karyola alçak ve genişti. Koltukların yüzleri pembe ipektendi. Yerde yine pembe çiçekli halılar vardı. Her taraf ayna bolluğu içinde yanarak göz alıyor, Kristan krem kutuları, pudriyerler, koku şişeleri pırıl pırıl parlıyordu" (No. 38, s. 4).

Alıntılan üç mekân tasvirine bakıldığında, bu bölümlerin anlatımı zenginleştirmek için kullanılmadığı görülmektedir. Nazan, Orhan ve Turhan'ın içinde bulunduğu mekânlar sadece tanıtılmış, tablo niteliği taşıyan mekânlar bir fon olarak kullanılmıştır.

SONUÇ

Peride Celal'in kitap hâlinde yayımlanmamış ve unutulmaya yüz tutmuş tefrika romanlarından biri olan *Ölen ve Dirilen Adam*, bu çalışmaya kaynaklık eden ve farklı yönleriyle dikkat çeken bir eserdir. Aşk merkeze alan bir eser olan *Ölen ve Dirilen Adam*, Nazan adlı bir genç kız ile Orhan ve Turhan adlı ikiz kardeşlerin başından geçen olayları ele alır. İkiz kişilerin romanda kullanımı, yazara aşkın manevi ve maddi doğasını sorgulama olanağı tanır. Birbirine tıpatıp benzeyen Orhan ve Turhan, mizaç olarak tamamen zıt iki karakterdir. Onların bu zıtlığı, aşkıta fiziki görünümünden ziyade duygu ve düşünce yönünden uyumun daha önemli olduğunu göstermek için kullanılmıştır. Böylece dış görünüşün değil, fikir ve mizaç yönünden uyumun gerçek aşkın anahtarı olduğu vurgulanmıştır.

Eserlerinde kadının ruhsal dünyasını ayrıntılarıyla işleyen Peride Celal'in bu romanında başkişi Nazan'dır. Nazan'ın kıskançlığı, aşkı, duygusal gelgitleri, hayal kırıklıkları yani psikolojisi yazar tarafından ele alınmıştır. Romanın başlangıcında Nazan, evlilik konusunda kaderine baş kaldıran ve mutluluğu arayan bir genç kız olarak

okuyucunun karşısına çıkar. Bu durum, Peride Celal'in romanlarındaki kadınların genel özelliğidir. Ancak Nazan, yaşadığı talihsiz bir olayın ardından ılımlı bir tutum takınmış ve hiç istemediği hâlde Turhan ile evlenmiştir. Bu davranışıyla Nazan, kaderine razı olan bir kadın görünümündedir. Ancak onun bu hareketi tamamen teslim olduğu anlamına gelmemektedir. Nazan'ın inatçı tutumu, evliliğinde gerçek anlamda eş olma görevini üstlenmemesiyle, Turhan ile evli olduğu hâlde her an Orhan'ı düşünmesi ve sevmeye devam etmesiyle kendini göstermiştir. Bu yönüyle, bazı zamanlarda dayanma gücü tükense de kadere baş kaldıran kadınlardan biri olduğunu kanıtlamıştır.

Kısa süreli entrikaları, toplumsal meselelerden uzak tavrı, kadının iç dünyasına ve aşka odaklanan bakış açısıyla *Ölen ve Dirilen Adam*, pembe roman özelliği taşımaktadır. Olay örgüsünün yanlış anlaşılma üzerine kurulduğu romanda, pembe romanlarda görülen oda ile sınırlı kapalı mekân kullanımına yer verilmiştir. Mekân tasvirleri, anlatıyı zenginleştirmek adına değil kişilere fon oluşturma amacıyla yapılmıştır. Hikâyenin başlangıç zamanı olarak kış mevsimi seçilmiş, olayların geçtiği zaman dilimi iki-üç yıla sınırlandırılmıştır. Her şeyi bilen ve gören bakış açısıyla yazar, Nazan üzerinden kadın duygusallığını ve aşkın doğasını okuyucuya anlatmıştır.

Ölen ve Dirilen Adam; yapı ve içerik bakımından aksayan yönleri bulunan, kadın dişiliğini yer yer metalaştıran ve aşkı merkeze alan popüler romanlardandır. Tefrika edildiği tarihten günümüze kitap hâline getirilmemiş olması, eserin göz ardı edilmesine neden olmuştur. Ancak Peride Celal'in romancı kimliğiyle kaleme aldığı ilk eserlerinden biri olması, esere hak ettiği değerin verilmesini gerektirmektedir. Bu çalışmayla, ana hatlarıyla tanıtılan *Ölen ve Dirilen Adam*'ın, Peride Celal'in külliyatında yer aldığı gösterilmiştir.

KAYNAKÇA

- Ölen ve Dirilen Adam (3 Ekim 1938-17 Aralık 1938). *Bugün*. 68 sayılı tefrika.
- Çetin, N. (2015). *Roman çözümleme yöntemi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çetindaş, D. (2019). Pembe roman yazarı olarak Peride Celâl, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 97, 33-52.
- Forster, E. M. (2016). *Roman sanatı* (Aytür, Ü., Çev.). İstanbul: Milenyum Yayınları.
- Günyol, V. (1996). Peride Celal için. *Peride Celal'e Armağan* (ss. 75-76) (İleri, S., Haz.). İstanbul: Oğlak Yayınları.
- Hızlan, D. (14 Haziran 1989). Röportaj. *Çok Katmanlı Duyarlıklar Yazarı Peride Celal* (Kabacalı, A., Haz.). İstanbul: TÜYAP, 41.
- İleri, S. (1996). 'Roman' yazarı romancı. *Peride Celal'e Armağan* (ss. 139-147) (S. İleri, Haz.). İstanbul: Oğlak Yayınları.
- Kabacalı, A. (1996). Peride Celal'le söyleşi. *Çok Katmanlı Duyarlıklar Yazarı Peride Celal* (ss. 61-64) (Kabacalı, A., Haz.). İstanbul: TÜYAP.
- Karaören, S. (1996). Peride Celal'i tanımak. *Peride Celal'e Armağan* (ss. 77-80) (İleri, S., Haz.). İstanbul: Oğlak Yayınları.

- Korkmaz, R. (2002). Romanda dramatik aksiyonu sağlayan değerlerin görüntü seviyeleri. *Lars Johanson Armağanı* (ss. 271- 282) (Demir, N. ve Turan, F., Ed.). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Onur, N. (1 Aralık 1970). Röportaj. *Çok Katmanlı Duyarlıklar Yazarı Peride Celal* (s. 36) (Kabacalı, A., Haz.). İstanbul: TÜYAP.
- Sazyek, H. (2013). *Roman terimleri sözlüğü*. Ankara: Hece Yayınları.
- Soydan, S. (19 Aralık 2019). *Peride Celal külliyatı: Unutulan ve gölgede kalanlar*. Erişim tarihi: 18 Haziran 2022, <https://t24.com.tr/k24/yazi/peride-celal-kulliyati,2499>
- Soydan, S. (7 Eylül 2021). *Peride Celal'in yazar karakterleri*. Erişim tarihi: 14.06.2023, <https://sanatkritik.com/eski/kulliyat/peride-celalin-yazar-karakterleri/>
- Soydan, S. (1 Haziran 2021). *Peride Celâl ve bilinmeyen iki röportajı*. Erişim tarihi: 12 Haziran 2023, <https://sanatkritik.com/eski/kulliyat/peride-celal-ve-bilinmeyen-iki-roportaji/>
- Tamer, Ü. (2011). *Peride Celâl*. Erişim tarihi: 10 Haziran 2023, <https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/ulku-tamer/peride-cel%C3%A2l-248396>
- Tekin, M. (2001). *Roman sanatı I (romanın unsurları)*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

PERİDE CELAL'İN SERİAL NOVEL: "ÖLEN VE DİRİLEN ADAM"

ABSTRACT

Peride Celal who is one of the productive writers of the Republican period produced many works in the genre of stories and novels. Her stories were included in periodicals, and her novels were published as a book after being published in daily magazines and newspapers. Peride Celal was known as a writer who raises circulation as a result of the interest in her works since she focused on love and adventure topics in her novels as an author of the "popular novel" type. Her works were published in remarkable newspapers of the period such as *Cumhuriyet*, *Son Posta*, *Milliyet* and *Tan*. Peride Celal did not adopt the works those she wrote in the first period of her writing with concern for livelihood (1935-1950), and avoided from mentioning the name of these works. She states that she feels ready to write after the *Üç Kadının Romanı* that is published in 1945. She admits the novels titled *Gecenin Ucundaki Işık* (1963), *Evlü Bir Kadının Günlüğünden* (1971), *Üç Yirmidört Saat* (1977), *Kurtlar* (1990) and *Deli Aşk* (2002), as her maturity works because she believes in these novels have literal and artistic values. Her attitude also affected the critics and publishers, and caused the works that were not published in book form to remain as serials. *Ölen ve Dirilen Adam*, which was serialized in 68 issues between October 3, 1938 and December 17, 1938 in *Bugün* newspaper is one of her works that was not known.

Peride Celal's *Ölen ve Dirilen Adam* which is one of her first works in writing life, tells that Nazan met Orhan by chance and her friendship with him was turned into love. As a result of an unfortunate event happened before this love begins, Nazan was forced to marry Turhan who is Orhan's twin brother. In the novel that the material and spiritual nature of love are questioned through twin brothers; the details about the spiritual world of a woman, which Peride Celal emphasized in her works, are discussed through Nazan. In this study, Peride Celal's serialized work titled *Ölen ve Dirilen Adam* was examined in terms of scheme, personality staff, time and location elements, and the theme of love, which has an important place in the work was highlighted. In this review study which introduces one of Peride Celal's work, it is aimed to get her corpus appeared in the related literature.

Keywords: Peride Celal, *Ölen ve Dirilen Adam*, serial novel, *Bugün* newspaper.